

ÖĞRENCİLERİN DERS BAŞARISI ÜZERİNDE KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ETKİSİ: ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNE YÖNELİK BİR ARAŞTIRMA

Hasan ABDİOĞLU*
Recep KILIÇ**
Nevzat ÇALIŞ***

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ders başarısına olan etkisini ölçmektir. Çalışmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma katılımcılarının sayısı 177'dir. Araştırma sonucunda "sorumluluk" kişilik özelliğine sahip öğrenciler ile genel muhasebe dersi başarısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Bu sonuca göre "sorumluluk" kişilik özelliği yüksek olan öğrenciler genel muhasebe derslerinde daha başarılı olabilirler.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe ve Finans Dersleri, Kişilik Özellikleri, Ders Başarısı.

Jel Sınıflandırması: I22, M10, M41.

ABSTRACT

EFFECTS OF PERSONALITY CHARACTERISTICS OF STUDENTS ON THE COURSE SUCCESS: AN INVESTIGATION ON UNIVERSITY STUDENTS

The purpose of this study is to assess the influence of personality characteristics of students on the level of success in accounting and finance courses. Based on a survey with 177 students it is established that there is a significant relationship between the personality characteristic conscientiousness and the level of success in the general accounting course. It is expected that students with the personality characteristic conscientiousness would be more likely to be successful in the general accounting course.

Keywords: Accounting and Finance Courses, Personality Characteristics, Course Success.

Jel Classification: I22, M10, M41.

* Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F., İşletme Bölümü (abdioglu@balikesir.edu.tr)

** Yrd. Doç. Dr., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İ.İ.B.F., İşletme Bölümü (krecep@balikesir.edu.tr)

*** Öğr. Gör., Balıkesir Üniversitesi, Bandırma MYO, Muhasebe ve Vergi Programı (nevzat-calis@gmail.com)

Giriş

İnsanoğlu içerisinde yaşadığı toplumsal yaşama uyum sağlayabilmek için yeterli kişisel bir takım niteliklere sahip olmak zorundadır. İnsanın bu süreçte sağlıklı olarak ilerlemesinin yolu, onun ancak başarılı bir birey olmasından geçmektedir. Başarılı olan insan engelleri aşarken, başarısız insanlar günlük doyumlarla yetinmek durumunda kalmaktadırlar. Başarı, genel olarak birey için anlamlı olan amaçların, yapılmış günlük programlarla adım adım gerçekleştirilmesidir (Baltaş, 1997). Başarılı bireylerin genel olarak; kendini tanıyan, sorumluluk alabilen, amacını belirleyen, bir problem karşısında iyice düşünerek hareket eden, zamanı iyi kullanan, dinlemeyi, gözlemeyi bilen, yardım isteyebilen, başarılarıyla övünen ve başarısızlık karşısında yılmadan çalışmalarına devam eden, sebepleri dışında değil içinde arayan, kendini bir işe adayabilen ve kararlı olan bireyler olduğu belirtilmektedir (Köse, 1998; Baltaş, 1997; Davaslıgil, 1990). Başarıyı etkileyen faktörleri bireyin kendisi ve çevresiyle ilgili olanlar olmak üzere iki grup altında toplanabilir. Bireyin başarısını etkileyen faktörlerden, kendisi ile ilgili olanlar; kişilik özellikleri ile zihinsel, fiziksel, duygusal olgunluğu, uyum, kaygı ve motivasyon düzeyidir. Kişilik, bireyi diğerlerinden ayırt eden ve kendine özgü davranışların bütünüdür (Cüceloğlu, 1996; Morgan, 1986; Köknel, 1985). Kişilik özellikleri ile başarılı olmak arasında bir ilişki olup olmadığı, değişik açılardan ele alınarak incelenen bir konudur. Bununla birlikte başarıyı etkileyen çevreyle ilgili faktörlerden en önemlisi ise aile ortamıdır. Ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısı ile ailedeki geçimsizlikler gibi etkenler öğrenci başarısını doğrudan etkileyen faktörlerdir (Kepçeoğlu, 1995). Ayrıca eğitim ve öğretim kurumları da başarıyı doğrudan etkilemektedir. Kurumun araç, gereç, altyapı ve diğer malzemeler açısından yeterlilik göstermesi gerektiği gibi öğretici ve idarecilerin sergiledikleri tavır ve tutumlarda öğrenci başarısını etkileyen diğer faktörler arasındadır (Başaran, 1994).

Başarılı öğrencilerin; neşeli, daha kolay uyum sağlayan, sosyal ve mantıklı davranan bireyler olduğu, başarısız öğrencilerin ise; içine kapanık, uyumsuz, kötümser ve öfkeli oldukları belirtilmektedir (Özben, 1996; Saral, 1993). Bir öğrenci belirli bir akademik çalışmada, mevcut yeteneklerini yeterince geliştirememişse, kendi potansiyelinin yeterli olmadığı yargısına varabilir. Bu noktada öğrencinin kendini olumlu olarak algılayamamasından dolayı bir başarısızlık ortaya çıkacaktır (Arseven, 1986). Bununla birlikte öğretmenler, öğrencilerin yetenekli olduklarına inandıkları zaman, kendi kararlarını doğrulamak için öğrencilerin yetenek düzeyi ne

olursa olsun, onların başarısını artırıcı tüm yolları kullanarak ve tüm dikkatleri onların başarısına yönelterek beklenen başarıya ulaşmalarını sağlama gayretinde olmalıdırlar (Ülgen, 1994).

Bu çalışmanın amacı muhasebe ve finans dersi alan öğrencilerin kişilik özelliklerinin ders başarısına etkisini ölçmeye yöneliktir. Bu amaçla öncelikle çalışmada kişilik kavramı ve özellikleri üzerinde durulmuş, kişiliği oluşturan unsurlardan bahsedilmiştir. Daha sonra konuya ilişkin literatür taramasına yer verilmiştir. Çalışmanın devam eden bölümünde ise çalışmanın amacı, örnekleme ve veri seti açıklanarak çalışmanın amacı doğrultusunda hipotezler oluşturulmuş, analizler gerçekleştirilmiş ve araştırma bulgularına yer verilmiştir. Çalışma sonuç bölümü ile tamamlanmıştır.

Kişilik Kavramı ve Özellikleri

Kişilik kavramı, insanın sosyal yaşantısının bir parçası olarak yüzyıllar boyunca ilgi görmesine rağmen bilimsel gelişimine 1930'lu yıllarda kişilik psikolojisinin diğer sosyal bilim alanlarından ayrı bir bilimsel disiplin olarak ortaya çıkmasıyla başlamıştır (Mc Adams, 1997). Alport (1937) kişiliğin Latince'deki "persona" kavramından geldiğini ve Roma Tiyatrosu'nda oyuncuların temsil ettikleri özelliği yansıtacak şekilde yüzlerine maskeler takıp oynadıklarını ve bu maskelere de "persona" dediklerini ileri sürmüştür (Butler, 1986). Kişilik, toplumbilim terimleri sözlüğünde, "bireyin toplumsal yaşamı içinde edindiği alışkanlıkların ve davranışların tümü" olarak tanımlanmaktadır (Şimşek vd., 2001: 65). Kişilik kavramına yönelik bazı tanımlamalar aşağıda yer almaktadır. Bu tanımlamalara göre kişilik;

- Bireyin yaşama biçimidir (Dubrin, 1994: 56).
- Bir bireyin çeşitli durumlara verdiği tutarlı tepki şeklindedir (Bovee vd., 1995: 122).
- Günlük olaylara tepki verme şeklini ifade etmektedir (Davies, 1998: 137).
- Bireyin diğer kişilerin yanında gösterdiği davranış özellikleridir (Morgan, 1999: 311).
- Bireyin çevresine özgün ve farklı bir biçimde uyumunu belirleyen psikofiziksel sistemlerin dinamik bir bütünleşmesidir (Güney, 2000: 254).
- İnsanları tanımlayan ve tanıtan, tahmin edilebilir davranışlar setidir (Aghaee ve Ören, 2004: 9).
- Bir bireyi diğerinden ayıran, zihinsel, duygusal ve davranışsal özelliklerin tamamıdır (Ordun, 2004: 48).

Yukarıda yer alan kişilik tanımları incelendiğinde vurgunun kişiliğin özelliklerine yönelik olduğunu görmekteyiz. Bu kapsamda kişiliğin belirgin özelliklerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Güney, 2000, s. 257; Şimşek, Akgemci, Çelik, 2005, s. 74).

- Kişilik doğuştan getirilen ve sonradan kazanılan özelliklerden oluşmaktadır,
- Kişilik sosyal ortam içinde sergilenen davranışların toplamıdır,
- Kişilik planlı bir şekilde oluşturulan bir çevrenin ortaya çıkardığı bir olgudur,
- Kişilik bedensel ve zihinsel özelliklerin toplamından oluşmaktadır,
- Kişilik davranışlara yön vermekte ve idare etmektedir,
- Kişilik belirli zaman dilimleri içindeki davranışların bütünleşmesinden oluşmaktadır,
- Kişilik bireysel dengenin oluşturduğu bir bütündür.

Sir Francis Galton sözcüksel varsayım olarak bilinen kişiliği ilk fark eden bilim insanı olmuştur. Ona göre dili örnekleyerek kişilik özelliklerinin ayrıntılı bir sınıflandırması yapılabilirdi. 1936 yılında, Gordon Allport ve H. S. Odbert bu örnekleme uygulamaya koymuşlardır. Araştırmacılar o zaman mevcut olan en ayrıntılı iki İngilizce sözlüğü üzerinde çalışmışlar ve 17.953 kişilik tanımlayıcı sözcük çıkarmışlardır. Daha sonra bu büyük listeyi, gözlemlenebilir ve görece kalıcı olduğuna inandıkları 4.504 sığara indirgemişlerdir. Raymond Cattell 1940'larda Allport-Odbert listesini edinmiş, psikolojik araştırmalardan gelen bazı terimleri ve eşanlam-lıları eleyerek toplamı 171'e indirmiştir. Daha sonra deneklerden tanıdıkları insan-ları bu sıfatlarla oylamalarını istemiş ve bu oylamaları analiz etmiştir. Böylelikle Cattell (1957), "kişilik küresi" olarak adlandırdığı 35 büyük kişilik özelliği öbeğini belirlemiştir. Gelişen bilgisayar teknolojisiyle birlikte etmen çözümlemesi yöntemi kullanılarak yapılan testlerden elde edilen veriler incelenmiştir. Bu araştırmalar, 16 büyük kişilik etmenin oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır.

1961 yılında Amerikan Hava Kuvvetlerinde görev yapan iki araştırmacı olan Tupes ve Christal sekiz büyük örnekte gelen kişilik verisini incelemişlerdir. Bu araştırmacılar, Cattell'in kişilik ölçeğini temel alarak 5 adet tekrar eden etmen bulmuşlardır. Bu çalışma, beş büyük etmenin, büyük bir kişilik verisi kümesini karşı-layabilecek kadar yeterli olduğunu bulan Norman tarafından tekrarlanmıştır. Norman bu etmenleri Dışadönüklük, Uyumluluk, Sorumluluk, Duygusal Dengelilik ve Kültür olarak isimlendirmiştir. Walter Mischel 1968'de yazdığı Kişilik ve Değerlendirme (Personality and Assessment) kitabında kişilik testlerinin davranışları 0.3'ten

fazla bir bağılaşımla tahmin edilemeyeceğini ortaya koymuştur. Mischel gibi sosyal psikologlar tutum ve davranışların kararlı olmadığını, duruma göre değiştiğini öne sürmüşlerdir. Bunun sonucunda kişilik testleriyle davranışları tahmin etmek olanaksız olarak değerlendirilmiştir. 1970'lerdeki radikal durumcular, o kadar ileriye gitmişlerdir ki kişiliği diğerleri üzerinde dünyada tutarlılık yanılması vermek için insanlar tarafından kurgulanmış bir yapı olarak değerlendirmişlerdir. Gelişen yöntemler 1980'lerde bu görüşe karşı durmuştur. Güvenilmez olan tekil davranış örneklerini tahmin etmeye çalışmak yerine araştırmacılar, büyük sayıdaki gözlemleri birleştirerek davranış örüntülerini tahmin edebileceklerini keşfetmişlerdir. Araştırma sonuçlarında davranış ve kişilik arasındaki ilintiler oldukça artmış ve "kişilik" diye bir olgunun varlığı anlaşılmıştır. Bugün genel olarak kişilik psikologları ve sosyal psikologlar, insan davranışının anlaşılması için hem kişilik hem de durumsal değişkenlerin birlikte incelenmesi gerektiği konusunda uzlaşmaktadır. Lewis Goldberg kendi sözcüksel projesi ile kişilikte beş etmeni tekrar keşfetmiş ve psikologların ilgi alanına sokmuştur. Daha sonra bu etmenler için "Büyük Beş" terimini kullanmıştır. Birçok bilim adamı, bireyin kişiliğinin temel yapısının beş boyuttan oluştuğuna inanmaktadır. Bu boyutlar; *dışadönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve yeniliklere açık olmadır*. Bu kişilik özellikleri aşağıda açıklanmıştır (Zel, 2001: 419).

Dışadönüklük: Bu kişilik özelliği sıcakkanlılık, insanları sevmeye, iddialı olma, heyecan arama, hareketli olma, pozitif düşünme gibi özellikleri içermektedir (Demirkan, 2006: 59). Kişiliğin dışadönüklük boyutu aslında dış dünya ile olan ilgiyle ifade edilmektedir. Dışadönük kişiler insanlarla bir arada olmayı severler, enerji doludurlar ve her zaman iyi düşünürler. Heyecan için fırsatlara "evet" diyebilen, istekli ve hareketli kişilerdir. Grup içinde konuşmayı severler, kendilerini ifade eder ve dikkat çekerler. Başkalarına karşı sıcak ve sevecendirler. Kalabalık ortamları ve toplantıları severler (McCrae ve Costa, 2000: 5; Loveland, 2004: 27). İçe dönük kişilik özelliği taşıyanlar ise coşku, enerji ve hareketlilik seviyesinden yoksundurlar. Sessiz ve tedbirli olmayı tercih ederler, sosyal dünya ile ilgilenmezler. Ancak onların bu sosyal bağılılık eksikliği utangaçlık ya da depresyon olarak nitelendirilmemelidir. İçe dönük kişiler dışadönük kişilerden daha az güdülenmeye ihtiyaç duyar ve yalnız olmayı tercih ederler. Ayrıca dışa dönük kişiler olaylara düşünmeden tepki verirken, içe dönük olanlar hareket etmeden önce düşünürler (Ehrler, 2005: 2). Dışadönük kişilik özelliğine sahip öğrencilerin insanlarla bir arada olmayı sevmelerinden, enerji dolu olmalarından ve her zaman pozitif düşüncülerinden dolayı derslerinde başarılı olmaları beklenmektedir.

Uyumluluk: Bu kişilik özelliği güven, dürüstlük, fedakârlık, uysallık,

alçakgönüllülük, hassas düşünme gibi özellikleri içermektedir. Ayrıca kişiliğin bu boyutu, işbirliği ve sosyal uyumlulukla ilgili bireysel farklılıkları yansıtmaktadır. Uyumlu kişiler başkalarıyla birlikte olmaya önem verirler. Çünkü onlar saygılı, arkadaş canlısı, yardımsever ve cömerttirler, başkalarıyla iyi geçinirler. Ayrıca uyumlu insanlar, insan doğasıyla ilgili iyimser bir yaklaşıma sahiptirler. İnsanların temelde dürüst, terbiyeli ve güvenilir olduğuna inanırlar. Uyumlu olmayan kişiler ise, kişisel çıkarlarını, başkalarıyla iyi geçinmenin üstünde tutarlar. Genellikle başkalarının iyiliği ile ilgilenmezler. Bazen bu kişilerin başkaları ile ilgili kuşkuları, onların şüpheci, düşman ve işbirliğini sevmeyen kişiler olmalarına neden olmaktadır (Martinez, Thomas, 2005: 26; Friday, 2004: 25). Uyumluluk kişilik özelliğine sahip öğrenciler her türlü ortama ayak uydurabilme yeteneğine sahiptirler. Bu tip öğrencilerin arkadaşlarıyla ve hocalarıyla uyum içinde olmaları, başarılı birer öğrenci olmalarını sağlayabileceği düşünülmektedir.

Sorumluluk: Bu kişilik özelliği sorumluluğunu bilme, başarmak için uğraşma, ihtiyatlı olma gibi kişilik özelliklerini içermektedir. Sorumluluk, güdülerimizi kontrol ettiğimiz, düzenlediğimiz ve yönettiğimiz durum ile ilgilidir. Bu boyut, başarı ihtiyacı denilen faktörü içermektedir. Sorumluluk sahibi kişiler sıkıntıdan kaçınırlar, amaca yönelik planlama yapar ve sabrederek başarıya ulaşırlar. Bu kişiler aynı zamanda başkaları tarafından zeki ve güvenilir olarak nitelendirilirler. Bu durumun olumsuz yanı ise bu kişilerin bazen mükemmeliyetçi ve işkolik olabilmeleridir. Daha da ötesi, aşırı sorumlu kişiler tutucu ve sıkıcı olarak değerlendirilebilirler. Sorumluluk boyutu düşük olan kişiler ise, güvenilir olmayışları, başarı isteksizlikleri ve tek bir çizgide kalamayışları ile eleştirilebilirler (Perry, 2003: 9). Sorumluluklarının bilincinde olan öğrencilerin derslerini düzenli takip ederek ve zamanında çalışmalarını gerçekleştirmek suretiyle derslerinde daha başarılı olabileceği düşünülmektedir.

Duygusal Denge: Bu kişilik özelliği endişe, öfke, kin, depresyon, kendini bilme, düşüncesizce hareket etme, hassaslık gibi özellikleri içermektedir. Duygusal olarak dengeli kişiler kolay üzülmezler ve duygusal olarak daha az tepki verirler. Bu kişilik özelliğine sahip insanlar sakindirler, istikrarlıdırlar ve kalıcı olumsuz duygulardan uzak dururlar (Martinez, Thomas, 2005: 26; Cook, 2005: 3). Duygusal dengeli olmayan kişiler ise olumsuz duygular yaşama eğilimi içerisindedirler (Hankin vd, 2007: 4). Bu kişiler her şeyden önce endişe, öfke ya da depresyon gibi duygulardan birini yaşamaktadırlar. Fakat bazen bu duyguların birkaçını yaşamaları durumu da olabilmektedir. Duygusal denge kişilik özelliğine sahip olmayan kişiler genellikle endişelenmeye, kendini üzgün, yalnız ve neşesiz hissetmeye meyillidirler. Bu kişiler çoğu insanı etkilemeyecek olaylara duygusal olarak tepki verirler ve tepkileri

normalden daha yoğundur. Olağan durumları korku verici olarak yorumlayabilirler (McCrae ve Costa, 2000:5). Duygusal denge kişilik özelliğine sahip öğrencilerin kendilerini kontrol etme, duygularına hâkim olma ve olayları rasyonel bir şekilde yönlendirebilme yeteneğine sahip olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla bu öğrencilerin derslerinde daha başarılı olacağı beklenmektedir.

Yeniliklere Açık Olma: Yeniliklere açık olma kişilik özelliği gelişmelere açık olma olarak da nitelendirilebilir. Yeniliklere açık olma, entelektüel, sanatla ilgili, duygusal ve özgür olma eğilimidir (Aghaee ve Ören, 2004: 17). Yeni fikirler düşünmeye ve farklılık oluşturan bakış açlarına meyilli olmayı ifade etmektedir. Bu kişilik özelliği estetik duygular, fikirler ve değerler gibi özellikleri içermektedir. Yeniliklere açıklık, yaratıcı ve hayal gücü kuvvetli kişileri geleneksel kişilerden ayıran bir kişilik boyutudur. Yeniliklere açık kişiler entelektüel olarak meraklı, sanattan anlayan ve güzelliğe duyarlı kişilerdir (Turner, 2003: 16). Yeniliklere açık olmayan kişilere nazaran duygularının daha çok farkındadırlar. Yeniliklere açık olma boyutu düşük olan kişilerin ise daha sınırlı ve genel ilgi alanları vardır. Kolay anlaşılır ve sade olmayı tercih eder, karmaşık, şüpheli ve gizli şeylerden kaçınırlar. Sanat ve bilime şüphe ile bakarlar ve bu tür çabaları anlaşılmaz olarak değerlendirirler. Yeniliklere kapalı olan kişiler alışılmışı yeniliğe tercih ederler, muhafazakâr ve değişime karşıdırlar (Ehrler, 2005: 2). Yeniliklere açık olma özelliğine sahip öğrenciler yeni bilgilere ve yeni fikirlere açık bireyler olup bu kişilik özelliğine sahip öğrencilerin konuları daha kolay kavraması ve başarı elde etmesi beklenmektedir.

Bireyin kişiliği değerlendirilirken birçok faktörün dikkate alınması gerekmektedir. Çünkü kişilik doğuştan gelen potansiyel, eşsiz deneyimler ve sosyo-kültürel etkilerle şekillenmektedir (Chisnall, 1995: 59). Kişiliğin oluşmasında rol oynayan faktörleri beş ana grup içerisinde incelemek mümkündür. Bu faktörler şunlardır; bedensel (fizyolojik-biyolojik) faktörler, sosyokültürel faktörler, aile faktörü, sosyal yapı (sınıf) faktörü ve diğer faktörler. Kişiliğin oluşmasında rol oynayan bu faktörler aşağıda kısaca açıklanmıştır.

Bedensel (Fizyolojik-Biyolojik) Faktörler: Kişiliği oluşturan temel faktörlerden birincisi bedensel ya da fizyolojik faktörlerdir. Kişilerin fizyolojik yapı ve özellikleri ile kişilik yapıları ve kişiliğin davranışsal yönü arasında ilişki bulunmaktadır. Kişilik ile ilgili çalışmalar yapan bazı araştırmacılar bireyin cinsiyeti, yaşı, bedensel yapısı ile kişiliği arasında ilişki olduğunu ileri sürmektedirler. Bireyin cinsiyetine göre yapabileceği ya da yapamayacağı davranışları kişiliğin oluşmasında etkili olmaktadır. Cinsiyet kadar yaş da kişiliği

etkilemektedir. Toplumun farklı yaş gruplarından beklentileri farklıdır. Bu nedenle kişiler yaşlarına göre toplumun beklentilerini karşılayacak davranışlar sergilemektedirler. Bu durumda kişilik özelliklerinin ortaya çıkmasına katkıda bulunmaktadır. Bireyin vücut yapısı da kişiliği üzerinde etkilidir. İlk kişilik kuramlarında bireyler vücut yapılarına dayalı olarak üçe ayrılmış ve bu vücut tipleri ile kişilik özellikleri arasında bağ kurulmuştur. Buna göre kısa boylu ve tombul bir kişinin girişken, rahat ve yumuşak huylu olduğu; uzun, zayıf bir kişinin sakin, kontrollü, sıkılgan olduğu ve yalnızlıktan hoşlandığı; kasları gelişmiş, iri yapılı bir insanın ise gürültülü, saldırgan ve fiziksel olarak aktif olduğu tespit edilmiştir. Ancak cinsiyet, yaş, bedensel yapı gibi kalıtsal özelliklerin kişiliği etkileme derecesi bireyden bireye değişmektedir. Yani kalıtsal özellikler kişiliği her bireyde aynı ölçüde oluşturmamaktadır (Yakut, 2006: 38; Atkinson vd.,1995: 526).

Sosyo-kültürel Faktörler: Kişilik sadece kalıtsal faktörler tarafından belirlenemez (Güney, 2000: 258). Bütün insanlar hem kalıtımın hem de sosyal çevrenin ortak eserleridir. Kalıtım ve çevre şartları arasındaki karşılıklı etkileşme sonucunda meydana gelen gelişmeyle birlikte olgunlaşarak belirli bir kişilik özelliği kazanmaktadırlar. Çevre şartları içerisinde insanları en fazla etkileyen faktör, fertlerin içinde yaşadıkları toplumun sosyo-kültürel özellikleridir. Her fert, kendi kültüründen yoğun bir şekilde etkilenmektedir. Çoğu zamanda fertlerin bazı kişilik özellikleri, seçme şansı olmadığı için kendi kültürünün çeşitli unsurlarıyla şekillenmektedir (Eroğlu, 2000: 140). Aslında kişiliğin bazı yönleri kültürel yapının bir fonksiyonu olarak ortaya çıkmaktadır. Bazı davranışsal özellikler ise kültürel yapıyla birlikte değişip gelişmektedir. Yemek yeme, giyinme şeklindeki değişmeler ve bunun kişilik üzerindeki etkisi düşünüldüğünde kültür-kişilik ilişkisi daha açık bir biçimde anlaşılmaktadır (Yakut, 2006: 39).

Aile Faktörü: Kişiliğin biçimlenmesinde en önemli çevresel faktör ailedir (Kültür, 2006: 69). Bireylerin sosyo-kültürel değerleri ilk öğrenmeye başladıkları yer aile ortamıdır. Çocuklar hem sosyo-kültürel değerleri ve tutumları hem de özel bazı davranış biçimlerini anne babayı örnek alarak öğrenmektedirler. Çocuklar yetişirken, anne babanın birçok kişilik özelliklerini, ahlâki ve kültürel standartlarını taklit ederek öğrenirler.

Sosyal Sınıf ve Sosyal Yapı Faktörü: Toplumsal yaşamda bireylerin ait oldukları sosyal sınıflar ve içinde buldukları alt kültürler de kişiliğin oluşmasında etkilidir. Toplumun kültürel yapısı, kişiliğin genel olarak kabul edilen yönlerini oluşturmaktadır. Her toplumun kültürel yapısı farklı birçok alt kültürden meydana gelmiştir. Bu farklı alt kültürler değişik grupların ve buna bağlı olarak farklı kişilik

tiplerinin oluşmasına neden olmaktadır. Bireyin ait olduğu sosyal sınıf da, onun eğitim imkânlarını, yaşama biçimini, düşünce ve eğilimlerini, tüketim biçimlerini ve kişilik özelliklerini etkilemektedir (Güney, 2000: 261).

Diğer Faktörler: Kişiliğin oluşumunda, insanın içinde doğup büyüdüğü coğrafyanın da etkisi vardır. Coğrafi çevre içerisinde iklimin, tabiat ve yaşanan bölgenin fiziki şartlarının kişilik özellikleri üzerinde belirgin etkileri vardır (Kültür, 2006: 70). Kişiliğin oluşmasında sayılabilecek diğer faktörlerden bazılarını kitle yayın organları, kitaplar, dergiler ve medya olarak belirtebiliriz.

Literatür İncelemesi

Kişilik özellikleri ve bu özelliklerin bireyin davranışlarına ve başarısına etkisini ortaya koyan birçok görgül araştırma yapılmıştır. Konu ile ilgili olan araştırmalardan bazılarını aşağıda yer verilecektir.

Demirci v.d (2007) beş faktör kişilik modelinin işyerinde duygusal tacize etkileri isimli çalışmada kişilik özelliklerinin işyerinde duygusal taciz üzerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Deniz ve Erciş (2010) kişilik özellikleri, hedonik (ürünün tatmin etme potansiyeli) ve rasyonel fayda, marka duygusu ve marka bağlılığı arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırmada şu sonuçlara ulaşmışlardır: Cep telefonu sahibi tüketicilerin sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliği öne çıkmaktadır ve bu kişiler üründen rasyonel fayda beklemektedirler. Spor ayakkabı sahibi tüketicilerin ise dışadönüklük ve yeniliklere açık olma kişilik özellikleri öne çıkmaktadır ve bu kişiler üründen hedonik fayda beklemektedirler. Ayrıca bu beklentiler onların markaya yönelik duygularını ve sonuçta marka bağlılıklarını etkilemektedir. Bozgeyikli (2001) çalışmasında üniversite öğrencilerinin kişilik özellikleri ile kişiler arası ilişkilerde farkında olma düzeylerini araştırmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; kız ve erkek öğrencilerin kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyleri arasında ilişkide bilinç boyutunda anlamlı bir farklılık olduğu, kişilik özellikleri ile ilişkide farkında olma düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve kişilik özelliklerinin, kişiler arası ilişkide farkında olma durumunu etkilediği sonuçlarına ulaşılmıştır. Bununla birlikte araştırmada öğrencilerin yetiştiği yer ile kişiler arası ilişkide farkındalık düzeyinde anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı ve benzer şekilde öğrencinin yaş, kardeş sayısı ve aynı cins arkadaş sayısı ile ilişkide farkındalık arasında anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Deniz (2007) yaptığı çalışmada uyumluluk, sorumluluk ve yeniliklere açık olma kişilik özellikleri baskın olan kişilerin otomobil satın alma ve kullanma ile

ilgili olarak daha çok psikolojik risk ve performans riski algıladıklarını ortaya koymuştur. Erdheim v.d (2006) dışadönüklük ile duygusal bağlılık, devam bağlılığı ve normatif bağlılık arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Nörotizm, dürüstlük, açıklık ve deneyim ile devam bağlılığı arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Ayrıca uyumluluk ile normatif bağlılık arasında da anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Taher ve Chen (2011) tarafından kişilik özelliklerinin yüksek lisans (master) öğrencilerinin performansına etkisini incelemeye yönelik yaptıkları araştırmada uyumluluk ile yüksek lisans öğrencilerinin performansı arasında önemli ve olumlu bir ilişki bulunmuştur. Duygusal denge kişilik özelliği ile yüksek lisans öğrencilerinin performansı arasında önemli ve olumsuz bir ilişki bulunmuştur. Sorumluluk kişilik özelliği ile yüksek lisans öğrencilerinin performansı arasında önemli ve olumlu bir ilişki bulunmuş ve benzer şekilde yeniliklere açık olma ile yüksek lisans öğrencilerinin performansı arasında önemli ve olumlu bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte dışadönüklük kişilik özelliği ile master öğrencilerinin performansı arasında negatif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Salgado (1998) yaptığı çalışmada dürüstlük ve duygusal denge kişilik özelliklerinin sivil ve askeri mesleklerde genel bir geçerliliğinin olduğunu aynı zamanda dürüstlük ve duygusal denge kişilik özelliklerinin yaklaşık olarak % 10-% 11 arasında artan bir geçerliliğinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Kaya ve Abdioğlu (2010) Maliye Bakanlığı vergi inceleme elemanlarının örgütten ayrılma eğilimleri üzerine yaptıkları araştırmada kurum politikaları, kurumsal ortam ve özlük hakları ile ilgili hususların meslek mensuplarının kurumdan ayrılma niyetine sahip olma ihtimalini artırdığı tespiti yapılmıştır. Bununla birlikte iş ile ilgili hususların ise kurumdan ayrılma niyetine sahip olma ihtimali üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmada cinsiyetin erkek ve eğitim düzeyinin yüksek olmasının söz konusu meslek mensuplarının kurumdan ayrılma niyetine sahip olma ihtimalini artırdığı; bunların dışındaki yaş, mesleki tecrübe, medeni durum, mesleki unvan ve mesleki gereklilikler hakkında önceden edinilmiş bilginin ise kurumdan ayrılma niyetine sahip olma ihtimali üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kişilik özelliklerinin de araştırmaya katılan meslek mensuplarının kurumdan ayrılma niyetine sahip olma ihtimali üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Dolayısıyla çalışmada Maliye Bakanlığı vergi inceleme elemanları üzerinde kişilik özelliklerinin kurumdan ayrılma niyeti taşıma üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı sonucuna varılmıştır.

Karcıoğlu, Bilgili ve Yazarkan (2010) muhasebe yükseköğrenimi gören öğrencilerin kişilik özellikleri ve mesleğe yönelik düşünceleri üzerine yaptıkları

araştırmada kişilik özellikleri ile ilgili şu bulguları elde etmişlerdir: Öğrencilerin kişilik özellikleri ile muhasebe mesleğine yönelik düşünceleri arasında ilişkiler bulunmuştur. Öğrencilerin yeniliklere açık, sorumluluk duyma, vicdan sahibi olma, dışadönüklük ve uyumluluk kişilik özelliği gösterme eğilimi arttıkça muhasebe mesleğine yönelik düşünceleri de olumlu yönde artmaktadır. Ancak, öğrencilerin nevrotik kişilik eğilimleri arttıkça muhasebe mesleğine yönelik tutumları olumsuz yönde artmaktadır. Erkuş (2011) çok boyutlu lider-izleyici etkileşiminde kişilik özelliklerinin ve güç kaynaklarının rolü konulu yaptığı çalışmada şu bulguları elde etmiştir: uyumluluk kişilik özelliğinin tek başına lider-izleyici etkileşiminin bütün boyutlarıyla ilişkili olduğu bulunmuştur. Ancak, kişilik özellikleri güç kaynakları ile birlikte ele alındığında güç kaynaklarının daha etkili değişkenler olduğu belirlenmiştir. Özellikle, bireysel güç kaynaklarından olan karizmatik ve uzman gücü ile lider-izleyici etkileşiminin bütün boyutları arasında anlamlı ve pozitif ilişkiler tespit edilmiştir.

Keskin ve Yapıcı (2008) yaptıkları başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri isimli çalışmada elde ettikleri bulgular şöyledir: Başarılı öğrencilerin kişilik boyutlarına ilişkin öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, öğretmenlerin öğrencilerini; dışadönük, duyumsama, düşünme ve yargılama boyutunda algıladıkları görülmektedir. Başarısız öğrenciler, öğretmenleri ve velileri tarafından dışadönük, sezgisel, düşünme ve yargılama kişilik boyutlarında algılanmışlardır. Ancak, değerlendirmelerde başarısız öğrencilerin velileri, öğretmenlere göre daha fazla kararsız kalmışlardır. İlköğretim 2. kademesindeki başarılı ve başarısız öğrencilerin kişilik özellikleri ile ilgili öğretmen ve veli görüşleri karşılaştırıldığında öğretmenlerin daha objektif oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin branşlarına göre anlamlı farklılıklara ulaşılmıştır. Fen Bilgisi, İngilizce ve Matematik öğretmenleri, Sosyal Bilgiler ve Türkçe öğretmenlerine göre daha gerçekçi ve tutarlı bir tavır ortaya koymuşlardır. Başarılı ve başarısız öğrenci velilerinin görüşleri karşılaştırıldığında başarılı öğrencilerin velileri, başarısız öğrencilerin velilerine göre daha objektif yaklaşımlar göstermişlerdir. Atalay (2005) öğretmen liselerindeki öğrencilerin kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiler konulu çalışmada şu sonuçları elde etmiştir: Anadolu Öğretmen Lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları olumlu yönde çok yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Öğrenime devam ettikleri sınıf ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir fark bulunmamıştır. Kişilik ölçeğinin tüm boyutlarında yüksek anlamlı ilişkiler görülmüştür. Duygusal kararlılık ve anti sosyal eğilimler boyutunda düşük ilişkiler görülmüştür. Öğretmenlik mesleği açısından kız ve erkek öğrenciler arasında önemli bir farklılık bulunmuştur. Kız öğrenciler erkek öğrencilere kıyasla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının daha yüksek olduğu

görülmüştür. Kişilik özellikleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespiti yapılmıştır.

Shahjehan v.d (2012) düşüncesiz ve zorlayıcı satın alma davranışları üzerinde kişiliğin etkisi konulu çalışmalarında daha hayalperest, kültürlü, meraklı, açık fikirli ve zeki olan bireylerin, dürtüleriyle satın alma davranışı gösterme olasılığının daha fazla olduğunu tespit etmişlerdir. Arı (1989) üniversite öğrencileri üzerinde yaptığı çalışmada öğrencilerin baskın ben durumları ile kişisel niteliklerinin, ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisini incelemiştir. Çalışma bulgularına göre erkeklerin kadınlara göre daha atılgan oldukları ve baskın ben durumlarının atılganlığı etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Jones, Freemon ve Goswick (1981) yapmış oldukları çalışmada cinsiyetin yalnızlık üzerinde etkili olduğunu ve erkeklerin kızlara göre daha fazla yalnızlık durumunu yaşadıklarını gözlemişlerdir. Ayrıca kişinin karakterinin, iletişimi kurma, ilişkiye geçmeyi engellemek, sosyal olarak çekiciliği azaltmak gibi özelliklerinden dolayı etkilediğini belirtmişlerdir. Coşkuner (1994) iletişim becerisini geliştirme eğitiminin iş görenlerin iletişim çatışmalarına girme eğilimlerine, yalnızlık ve iş doyumlarına etkisi konulu çalışmada, iletişim becerisini geliştirme eğitimi alan deneklerin yalnızlık düzeylerinde istatistiksel olarak oldukça yüksek düzeyde bir azalmanın olduğunu, iletişim çatışmasına girme eğilimlerine ve iş doyumlarına ise anlamlı düzeyde etki edemediğini tespit etmiştir.

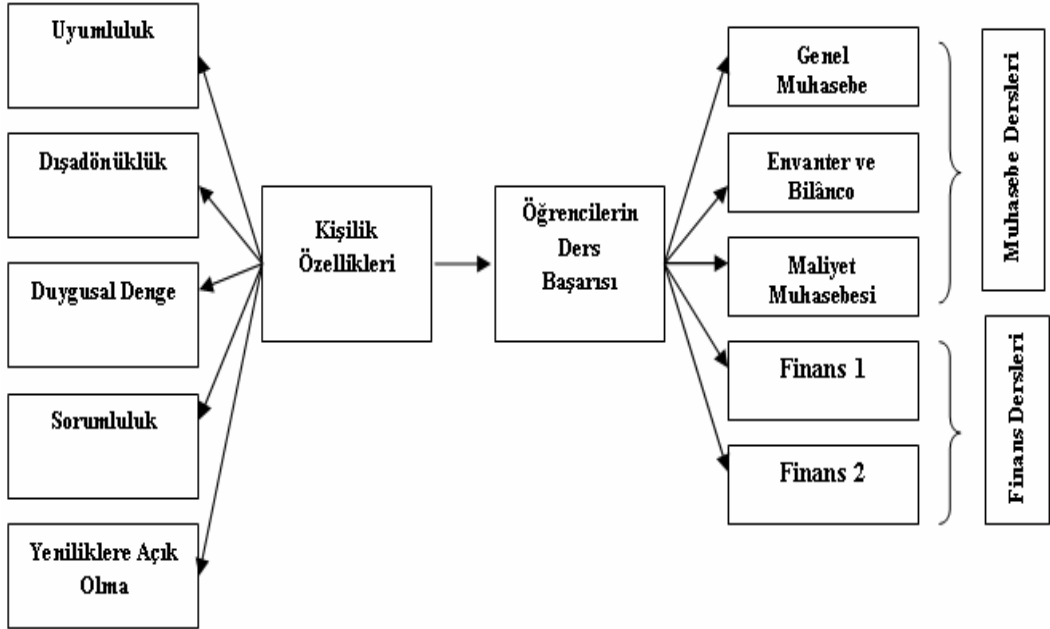
Araştırmanın Metodolojisi ve Bulguları

Araştırmanın Metodolojisi

Araştırmanın verileri anket yardımıyla toplanmıştır. Anket soruları üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların kişilik özelliklerini belirlemeye yönelik 50 adet soru 5'li likert ölçeği (5: Kesinlikle Katılıyorum; 1: Kesinlikle Katılmıyorum) tipinde hazırlanarak cevaplandırılması istenmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde öğrencilerin demografik bilgilerini belirlemeye yönelik sorulara yer verilmiştir. Anket formunun son bölümünde ise öğrencilere genel muhasebe, envanter ve bilanço, maliyet muhasebesi ve finans gibi temel muhasebe ve finans derslerinden aldıkları harfli başarı notları sorulmuştur. Muhasebe ve finans alanındaki bu derslerin seçilmesinin temel nedeni derslerin araştırma kapsamındaki fakültelerde tüm öğrencilerce alınması zorunlu dersler olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmanın evreni üniversitelerde muhasebe ve finans derslerinin yoğun bir şekilde verildiği ve derslerin önemli bir kısmını da almış bulunan İ.İ.B.F.'de eğitim ve öğretim gören 4. sınıf işletme bölümü öğrencileri olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme ise benzer ölçme ve değerlendirme

sistemine (bağıl değerlendirme) sahip Balıkesir Üniversitesi Bandırma İ.İ.B.F ve Karadeniz Teknik Üniversitesi İ.İ.B.F’de eğitim gören 4. sınıf tüm işletme bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Her öğrenci anketi kendi dersinde cevaplamıştır. Elde edilen veriler Sosyal Bilimler için İstatistiksel Program (SPSS) ile analiz edilmiş ve sonuçlar regresyon yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırmanın modeli aşağıda şekil 1 de yer almaktadır.

Şekil 1: Araştırma Modeli

Çalışmada aşağıda yer alan hipotezler test edilecektir. Bunlar;

H1: Öğrencilerin **kişilik özellikleri genel muhasebe dersi başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H2: Öğrencilerin **kişilik özellikleri envanter ve bilanço dersi başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H3: Öğrencilerin **kişilik özellikleri maliyet muhasebesi dersi başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H4: Öğrencilerin **kişilik özellikleri finans I dersi başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H5: Öğrencilerin **kişilik özellikleri finans II dersi başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H6: Öğrencilerin **kişilik özellikleri muhasebe grubu derslerinin başarısını** istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

H7: Öğrencilerin kişilik özellikleri finans grubu derslerinin başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.

Araştırmada Kullanılan Değişkenlerin Geçerlilik ve Güvenilirliği

Üç bölümden oluşan araştırma anketinin ilk bölümünde Goldberg'ın (1990, 1992) yüz değişkenden oluşan ve Türkiye ortamında geçerliliği hakkında destekleyici veriler bulunan (Somer ve Goldberg, 1999) Beş Faktörlü Kişilik Özelliği Ölçeğinin daha kısaltılmış versiyonu (bkz., Goldberg, 1992; Milacic ve Goldberg, 2007; pip.ori.org, 2009) öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemek için kullanılmıştır. Kısaltılmış versiyonun kullanılmış olmasının nedenleri arasında deneklerin çok fazla soruyu ve ifadeyi içeren anketi doldurmaktan kaçınmalarına engel olmanın yanında envanterin ulaşılabilir oluşu ve Türkiye'deki araştırmalarda kullanılmış olması (Deniz, 2007) yer almaktadır. Öğrencilerin kişilik özelliklerini belirlemekte kullanılan ifadeler kavramsal ve uygulamalı araştırmalara dayandığından ölçeğin, içerik ve kavramsal geçerliliğe sahip olduğu düşünülmektedir. Araştırma anketinin ikinci bölümünü oluşturan demografik sorularda ise öğrencinin yaş, cinsiyet, program türü (gündüz/gece) ve öğrencilerin hangi bölgeden geldiklerine yönelik sorular yer almaktadır. Araştırma anketinin son bölümünde ise öğrencilerin ders başarısını ölçmek için bağlı değerlendirme sistemi neticesinde oluşmuş harf notları (FF, FD... BA, AA) sorulmuştur.

Araştırma sorularının güvenilirliği analiz edildiğinde kişilik özelliklerini ölçmek için kullanılan likert tipi soruların alpha değeri (% 87,8) olduğu tespit edilmiş olup oldukça yüksek güvenilirlikte olduğu görülmektedir. Çalışmada kişilik özelliklerinin boyutlarını belirlemek için yeterli sayıda veri olmadığından dolayı açıklayıcı faktör analizi yapılamamıştır. Goldberg'ın Beş Faktörlü Kişilik Özelliği Ölçeğinde yer alan boyutlar kullanılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Kişilik özelliklerinin boyutlarının güvenilirliği ise dışadönüklük (% 76), uyumluluk (% 83,7) sorumluluk (% 81,2), duygusal denge (% 85) ve yeniliklere açık olma (% 75,4)'dır.

Araştırmanın Bulguları ve Bulguların Değerlendirilmesi

Demografik Bulgular ve Bulguların Değerlendirilmesi: Araştırma katılımcıları ile ilgili demografik ve benzeri temel istatistikî bilgiler aşağıda tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1: Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgiler

Bölge	Frekans	%	Yaş	Frekans	%
Karadeniz	80	45,2	18-20	1	0,6
Marmara	37	20,9	21-23	151	85,3
İç Anadolu	25	14,1	24-26	21	11,8
Doğu Anadolu	15	8,5	27-29	3	1,7
Ege	8	4,5	30 ve üstü	1	0,6
Akdeniz	8	4,5	Toplam	177	100
Güney Doğu Anadolu	4	2,3	Cinsiyet	Frekans	%
Toplam	177	100	Bay	73	41,2
			Bayan	104	58,8
Program	Frekans	%	Toplam	177	100
Gündüz	113	63,8	Üniversite	Frekans	%
Gece	64	36,2	Balıkesir, Bandırma	59	33
Toplam	177	100	İİBF	118	67
			KTÜ, İİBF		
			Toplam	177	100

Tablo 1 incelendiğinde, öğrencilerin Türkiye'nin 7 bölgesinden gelerek araştırma kapsamındaki fakültelerde eğitim aldıkları görülmektedir. Buna göre katılımcıların % 45,2'si Karadeniz bölgesinden, % 20,9'u Marmara bölgesinden, % 14,1'i İç Anadolu bölgesinden, % 8,5'i Doğu Anadolu bölgesinden, % 4,5 oranlarında Ege ve Akdeniz bölgesinden ve % 2,3'ü Güney Doğu Anadolu bölgesinden olduğu anlaşılmaktadır. Aynı tabloya göre, katılımcıların % 63,8'i gündüz öğrencisi (I. Öğretim) ve % 36,2'si ise gece öğrencisi (II. Öğretim) programına kayıtlı öğrenci olduğu görülmektedir. Katılımcıların % 0,6'sı 18-20 yaş aralığında, % 85,3'ü 21-23 yaş aralığında, % 11,8'i 24-26 yaş aralığında, % 1,7'si 27-29 yaş aralığında ve % 0,6'sının 30 ve üstü yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır. Katılımcıların % 41,2'si bay ve % 58,8'i ise bayandır. Araştırmaya katılan öğrencinin % 33'ü Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF öğrencisi ve % 67'si ise Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF öğrencisi olduğu yine katılımcılara ilişkin demografik bilgilerin yer aldığı tablo 1'den anlaşılmaktadır.

Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi: Aşağıda araştırma modeline yönelik hipotezlerin test sonuçlarına yer verilmiştir. Buna göre birinci hipotezimiz “*H1: Öğrencilerin kişilik özellikleri genel muhasebe dersi başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir.*” için, genel muhasebe dersi başarısı çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2: Genel Muhasebe Dersi Başarısı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Genel Muhasebe Dersi Başarısı	,055	,024	1,785 (Sig.= ,119)	7,738 (Sabit terim)	4,821	,000	1,602
Dışadönüklük				,066	,217	,828	
Uyumluluk				-,267	-,856	,393	
Sorumluluk				,777	2,654	,009**	
Duygusal Denge				-,393	-1,759	,081	
Yeniliklere açık olma				-,216	-,578	,564	

*p< 0,05 **p<0,01

Tablo 2 incelendiğinde, öğrencilerin kişilik özelliklerinin genel muhasebe dersinin başarısı üzerindeki etkisini tespit etmek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kişilik özelliklerinin genel muhasebe dersi başarısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı derecede bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda H1 hipotezi red edilmektedir. Ancak “sorumluluk” kişilik özelliğinin genel muhasebe dersi başarısında etkili olduğu beta katsayısı (0,77) incelendiğinde görülmektedir. Bu sonuca göre sorumluluk özelliği yüksek olan öğrencilerin genel muhasebe derslerinde daha başarılı olabilecekleri söylenebilir.

İkinci hipotezimiz “H2: Öğrencilerin *kişilik özellikleri envanter ve bilanço dersi başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, envanter ve bilanço dersi başarısı çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3: Envanter ve Bilanço Dersi Başarısı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Envanter ve Bilanço Dersi Başarısı	,025	-,007	,783 (Sig.=,564)	6,840 (Sabit terim)	4,821	,000	1,885
Dışadönüklük				,556	1,576	,117	
Uyumluluk				-,336	-,922	,358	
Sorumluluk				,272	,776	,439	
Duygusal Denge				-,208	-,803	,423	
Yeniliklere açık olma				-,080	-,185	,854	

*p< 0,05 **p<0,01

Öğrencilerin envanter ve bilanço dersi başarısı üzerinde kişilik özelliklerinin ne derecede etkili olduğunu belirleyebilmek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 3 incelendiğinde analiz sonucuna göre envanter ve bilanço dersi başarısı öğrencilerin kişilik özelliklerinden etkilenmemekte olduğu görülmektedir. Bu kapsamda H2 hipotezi red edilmektedir.

Üçüncü hipotezimiz “H3:Öğrencilerin *kişilik özellikleri maliyet muhasebesi dersi başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, maliyet muhasebesi dersi başarısı çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4: Maliyet Muhasebesi Dersi Başarısı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Maliyet Muhasebesi Dersi Başarısı	,026	-,006	,812 (Sig.=,543)	6,298 (Sabit terim)	2,542	,012	1,449
Dışadönüklük				,138	1,478	,141	
Uyumluluk				-,067	-,767	,444	
Sorumluluk				,085	,950	,343	
Duygusal Denge				,042	,500	,618	
Yeniliklere açık olma				-,118	-1,253	,212	

*p< 0,05 **p<0,01

Tablo 4 incelendiğinde, öğrencilerin kişilik özelliklerinin maliyet muhasebesi dersinin başarısı üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kişilik özelliklerinin maliyet muhasebesi dersi başarısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı derecede bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda H3 hipotezi red edilmektedir.

Dördüncü hipotezimiz “H4: Öğrencilerin *kişilik özellikleri finans I dersi başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, Finans-I dersi başarısı çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5: Finans-I Dersi Başarısı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Finans I Dersi Başarısı	,023	-,012	,655 (Sig.= ,658)	7,943 (Sabit terim)	2,983	,003	1,782
Dışadönüklük				-,011	-,112	,911	
Uyumluluk				-,067	-,740	,461	
Sorumluluk				,062	,674	,501	
Duygusal Denge				-,144	-1,634	,105	
Yeniliklere açık olma				,058	,588	,557	

*p< 0,05 **p<0,01

Öğrencilerin finans-I dersi başarısı üzerinde kişilik özelliklerinin ne derecede etkili olduğunu belirleyebilmek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Tablo 5 incelendiğinde analiz sonucuna göre finans-I dersi başarısı öğrencilerin kişilik özelliklerinden etkilenmemekte olduğu görülmektedir. Sonuç olarak H4 hipotezi red edilmiştir.

Beşinci hipotezimiz “H5: Öğrencilerin *kişilik özellikleri finans 2 dersi başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, Finans-II dersi başarısı çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6: Finans-II Dersi Başarısı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Finans II Dersi Başarısı	,032	-,001	,965 (Sig.= ,441)	3,816 (Sabit terim)	1,512	,133	1,798
Dışadönüklük				,143	1,498	,136	
Uyumluluk				-,062	-,686	,494	
Sorumluluk				,050	,545	,586	
Duygusal Denge				-,051	-,595	,553	
Yeniliklere açık olma				,059	,600	,550	

*p< 0,05 **p<0,01

Öğrencilerin kişilik özelliklerinin finans-II muhasebesi dersinin başarısı üzerindeki etkisini ölçmek amacıyla yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kişilik özelliklerinin finans-II dersi başarısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı derecede bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda H5 hipotezi red edilmektedir.

Altıncı hipotezimiz “H6:Öğrencilerin *kişilik özellikleri muhasebe grubu derslerinin başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, muhasebe grubu derslerinin başarısına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7: Muhasebe Grubu Derslerinin Başarısına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Muhasebe Grubu Derslerinin Başarısı	,040	,007	1,226 (Sig.= ,300)	6,900 (Sabit terim)	4,274	,000	1,404
Dışadönüklük				,142	1,508	,134	
Uyumluluk				-,106	-1,195	,234	
Sorumluluk				,165	1,800	,074	
Duygusal Denge				-,042	-,493	,622	
Yeniliklere açık olma				-,096	-1,006	,316	

*p< 0,05 **p<0,01

Muhasebe ile ilgili derslerde (genel muhasebe, envanter ve bilanço ile maliyet muhasebesi) başarının grup olarak tüm derslerde öğrencilerin kişilik özelliklerinden etkilenip etkilenmediğini belirlemek için çoklu regresyon analizi uygulanmasına karar verilmiştir. Muhasebe grubu derslerinin başarı ortalamaları alınarak kişilik özellikleri ile regresyon analizine tabi tutulmuştur. Tablo 7’de yer alan analiz sonucunda kişilik özelliklerinin muhasebe grubu derslerinin başarısı üzerinde istatistiksel olarak anlamlı bir etkisinin olmadığı görülmektedir. Bu kapsamda H6 hipotezi red edilmektedir.

Yedinci hipotezimiz “H7:Öğrencilerin *kişilik özellikleri finans grubu derslerinin başarısını istatistiksel olarak anlamlı derecede etkilemektedir*” için, finans grubu derslerinin başarısına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları aşağıda tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8: Finans Grubu Derslerinin Başarısına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

	R ²	Düzeltilmiş R ²	F Değeri (Anova)	Beta	t değeri	p Değeri	Durbin Watson Testi
Finans Grubu Dersleri Başarısı	,027	-,008	,766 (Sig.=,576)	6,454 (Sabit terim)	2,815	,006	1,783
Dışadönüklük				,075	,758	,450	
Uyumluluk				-,084	-,921	,359	
Sorumluluk				,054	,573	,568	
Duygusal Denge				-,135	-1,521	,131	
Yeniliklere açık olma				,072	,721	,472	

*p< 0,05 **p<0,01

Finans grubu derslerinin (Finans-I ve Finans-II) grup olarak tüm derslerin öğrencilerin kişilik özelliklerinden etkilenip etkilenmediği ölçmek amacıyla çoklu regresyon analizi uygulanmasına karar verilmiştir. Finans-I ve Finans-II derslerinin başarı ortalamaları alınarak öğrencilerin kişilik özellikleri ile regresyon analizine tabi tutulmuş, finans derslerinin başarısının grup olarak da öğrencilerin kişilik özelliklerinden etkilenmediği görülmüştür. Bu kapsamda H7 hipotezi red edilmektedir.

Sonuç

Bu çalışmada muhasebe ve finans derslerini daha yoğun bir şekilde alan işletme bölümü öğrencilerinin kişilik özelliklerinin, ders başarısına etkisinin ölçülmesi amaçlanmıştır. Çalışmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırma benzer ölçme ve değerlendirme sistemine (bağlı değerlendirme) sahip Karadeniz Teknik Üniversitesi, İİBF ve Balıkesir Üniversitesi, Bandırma İİBF dördüncü sınıf İşletme Bölümü öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada toplanan veriler Sosyal Bilimler için İstatistiksel Program (SPSS) ile analiz edilmiş ve araştırma hipotezleri regresyon yöntemi ile yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda muhasebe ve finans grubu derslerinde öğrencilerin kişilik

özelliklerinin ders başarıları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı ortaya koyulmuştur. Bununla birlikte “sorumluluk” kişilik özelliğinin genel muhasebe dersi başarısında etkili olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuca göre sorumluluk özelliği yüksek olan öğrencilerin genel muhasebe derslerinde daha başarılı olabilecekleri söylenebilmektedir. Ayrıca bu araştırma sonucuna göre araştırma kapsamını oluşturan öğrencilerin muhasebe ve finans grubu derslerinde başarılarını etkileyen kişilik özelliklerinin dışında da birtakım faktörlerin olduğu söylenebilir. Çünkü muhasebe ve finans alanındaki derslerin daha ziyade sayısal ağırlıklı konulardan oluşması bu derslerde öğrencilerin sosyal ve toplumsal içerikli kişisel özelliklerinin etkili olamayışının bir sebebi olabilir.

Üniversite öğrencilerinin kişilik özelliklerinin ders başarılarına etkisini daha iyi ölçebilmek için Türkiye’de yer alan diğer üniversitelerinde dikkate alınması genel bir değerlendirme yapmak için iyi olacaktır. Elbette ki bu durumda zaman ve maddi kaynak kısıtını göz önünde bulundurmak gerekmektedir. Ancak Türkiye’de üniversite öğrencileri evrenini temsil edebilecek bir örneklem üzerinde böyle bir çalışma yapılırsa daha genel sonuçlar elde etmek mümkün olabilecektir. Ayrıca araştırma katılımcılarının akademik not ortalamalarının da dikkate alınarak kişilik özelliklerinin genel başarı üzerindeki etkileri de incelenebilir. Bundan sonra yapılabilecek çalışmalar için bir diğer öneri olarak da öğrencilerin üniversiteye giriş puanları ile kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı ya da üniversite öğrencilerinin başarılarını etkileyen kişilik özellikleri dışındaki faktörlerin neler olabileceği araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Aghaee, N-G., M. Kaedi ve T. Ören (2004), “Effects of Cognitive Complexity in Agent Stimulation: Fuzzy Rules and an Implementation”, *Summer Computer Stimulation Conference*, July 25–29, San Rose, İnternet Adresi: <http://www.site.uottawa.ca/~oren/pubs-pres/2005/pub-0511-Marseilles.pdf>, Erişim Tarihi: 15.12.2013.

Allport, G. W. ve H. S. Odbert (1936), “Traitnames: A Psycholexical Study”, *Psychological Monographs*, 47(1), 1-171.

Arı, R. (1989), “Üniversite Öğrencilerinin Baskın Ben Durumları İle Bazı Özlük Niteliklerinin, Ben Durumlarına, Atılgan ve Uyum Düzenlerine Etkisi”, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Arseven, A. (1986), “Çocukta Benlik Gelişimine Ailenin Etkisi ve Çocuğun Okuldaki Başarısı”, *Eğitim ve Bilim*, 10(60), 11-17.

Atalay, C. (2005), *Öğretmen Liselerindeki Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkiler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Atkinson, L. R., C. R. Atkinson ve R. E. Hilgard (2005), *Psikolojiye Giriş-II*, İstanbul: Sosyal Yayınlar.

Baltaş, A. (1997), *Öğrenme ve Sınavlarda Üstün Başarı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Başaran, İ. E. (1994), *Eğitim Psikolojisi, (Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri)*, Ankara: Gül Yayınevi.

Bovee, C. I., M. Houston ve John V. Thill (1995), *Marketing*, Second Edition: McGraw Hill.

Bozgeyikli, H. (2001), *Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri ile Kişiler arası İlişkilerde Farkında Olma Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Cattel, R. (1957), "Personality and Motivation", Structure and Measurement, New York: Harcourt, Brace and World, *Journal of Personality Disorders*, 19(1), 53-67.
- Chisnall, P. M. (1995), *Consumer Behaviour*, Third Edition, Berkshire: McGraw-Hill Book Company.
- Costa, P. T., ve R. R Crae (2000), "Revised Neo Personality Inventory", Interpretive Report. İnternet Adresi: http://www.acer.edu.au/documents/sample_reports/neo-pir-sample.pdf, Erişim Tarihi: 15.12.2013.
- Coşkuner, A (1994), *İletişim Becerisini Geliştirme Eğitiminin İş Görenlerin İletişim Çatışmalarına Girme Eğilimlerine, Yalnızlık ve İş Doyumlarına Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Cüceloğlu, D (1996), *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Davaslıgil, Ü (1990), "Üstün Çocuklar", *Yaşadıkça Eğitim*, 13, s. 17-22.
- Davies, M (1998), *Understanding Marketing*, New Jersey: Prentice Hall.
- Demirci, M., D. Özler ve B. Girgin (2007), "Beş Faktör Kişilik Modelinin İşyerinde Duygusal Tacize (Mobbing) Etkileri Hastane İşletmelerinde Bir Uygulama", *Journal of Azerbaijani Studies*, 10(3-4), 13-39.
- Demirkan, S. (2006), *Özel Sektördeki Yöneticilerin ve Çalışanların Bağlanma Stilleri, Kontrol Odağı, İş Doyumu ve Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Araştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Deniz, A. ve A. Erciş (2010), "Kişilik Özellikleri, Hedonik ve Rasyonel Fayda, Marka Duygusu ve Marka Bağlılığı Arasındaki İlişkilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 24(2), 141-165.
- Deniz, A (2007), *Kişilik Özellikleri İle Algılanan Risk Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dubrin, A (1994), *Applying Psychology: Individual and Organizational Effectiveness*, New Jersey: Prentice Hall.

Ehrler, D (2005), *An Investigation into The Relation Between Five Factor Model of Personality and Academic Achivement in Children*, The College of Education Georgia State University, PhD Dissertation, Atlanta, Georgia, UMI.

Erdheim, J., M. Wang ve Michael J. Zickar (2006), "Linking The Big Five Personality Constructs to Organizational Commitment", *Personality and Individual Differences*, 41(5), 959-970.

Erkuş, A (2011), "Çok Boyutlu Lider-İzleyici Etkileşiminde Kişilik Özelliklerinin ve Güç Kaynaklarının Rolü", *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 25(1), 127-152.

Eroğlu, F. (2000), *Davranış Bilimleri*, 5. Baskı, İstanbul: Beta Basım A Ş.

Goldberg, L.R. (1990), "An Alternative 'Description of Personality': The Big Five Factor Structure", *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(6), 1216-1229.

Goldberg, L R. (1992), "The Development of Markers for the Big-Five Factor Structure", *Psychological Assessment*, 4 (1), 26-42.

Güney, S. (2000), *Davranış Bilimleri*, 2. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Hankin, B. L., Z. Lakdawalla., I. L. Carter, J. R. Z. Abela ve P. Adams (2007), "Are Neuroticism, Cognitive Vulnerabilities and Self Esteem Overlapping or Distinct Risks for Depression? Evidence From Exploratory and Confirmatory Factor Analyses", *Journal of Social And Clinical Psychology*, 26 (1), 26-63.

<http://www.ipip.ori.org> Erişim Tarihi: 06.02.2014

Jones, W., H., Freemon, ve R. A. Goswick (1981), "The Persistence of Loneliness: Self and other Determinants", *Journal of Personality*, 449(1), 27-48.

Karcioğlu, R., B. Bilgili ve H. Yazarkan (2010), "Muhasebe Yüksek Öğrenimi Gören Öğrencilerin Kişilik Özellikleri ve Mesleğe Yönelik Düşünceleri Üzerine Bir Alan Araştırması", *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 10 (31), 1-22.

Kaya, H ve H. Abdioğlu (2010), “Çalışanların Örgütten Ayrılma Eğilimleri Üzerine Bir Araştırma”, *Amme İdaresi Dergisi*, 43 (4), 129-165.

Kepçeoğlu, M. (1995), *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Ankara: Gül Yayınevi.

Keskin, K. ve Ş. Yapıcı (2008), “Başarılı ve Başarısız Öğrencilerin Kişilik Özellikleri İle İlgili Öğretmen ve Veli Görüşleri” *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 20-32.

Köknel, Ö. (1985), *Kaygıdan Mutluluđa Kişilik*, İstanbul: Altın Kitap Yayıncılık.

Köse, R. (1998), “Effects of Gender Differences Achievement Orientations on Academic Preference and Acquisition”, *Eğitim ve Bilim*, 22(107), 36-43.

Kültür, Y. Z. (2006), *Ortaöđretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Liderlik Stilleri ve Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Loveland, J. M. (2004), *Cognitive Arability, Big Five and Narrow Personality Traits in the Prediction of Academic Performance*, The University of Tennessee, PhD Dissertation, Knoxville, UMI.

Martinez, M. T. (2005), *A Correlational Study Between The MMPI-2, PSY-5 and The 16PF Global Factors*, Azusa Pasific University, PhD Dissertation, California, UMI MC

Mc Adams, D.P. (1997), “A Conceptual History of Personality Psychology”, *Handbook of Personality Psychology*, Academic Press.

Mlacic, B. ve L. R. Goldberg (2007), “An Analysis of a Cross-Cultural Personality Inventory: The IPIP Big-Five Factor Markers in Croatia”, *Journal of Personality Assessment*, 88 (2), 168-177.

Morgan, C. T. (1999), *Psikolojiye Giriş*, 13. Baskı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü Yayınları.

Ordun, G. (2004), “Beş Temel Kişilik Özelliği ve Alt Faktörlerinin Analizine İlişkin Bir Çalışma”, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(33), 47-71.

Özben, Ş. (1996), “Başarısızlık Psikolojik Bir Zehir midir?”, *Yaşadıkça Eğitim*, 47, 2-3.

Perry, S. R. (2003), *Big Five Personality Traits And Work Drive As Predictors of Adolescent Academic Performance*, The University of Tennessee, PhD Dissertation, Knoxville, UMI

Salgado, F. J. (1998), “Big Five Personality Dimensions and Job Performance in Army and Civil Occupations: A European Perspective”, *Human Performance* , 11(2/3), 271-288.

Saral, Ş. (1993), *Özel Trabzon Ata Koleji Öğrencilerinin Uyum Düzeyleri ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Shahjehan, A., J. A Qureshi., F. Zeb ve K. Saifullah (2012), “The Effect of Personality on Impulsive and Compulsive Buying Behaviors”, *African Journal of Business Management*, 6(6), 2187-2194.

Şimşek, Ş., T. Akgemci ve A. Çelik (2005), *Davranış Bilimlerine Giriş ve Örgütlerde Davranış*, İstanbul: Adım Yayıncılık.

Taher, A. M. M. ve J. Chen (2011), “The Impact of Personality Type on Chinese Part-Time MBA Students’ Performance”, *African Journal of Business Management*, 5 (28), 11352-11357.

Turner, J. E. (2003), *Proactive Personality and Big Five as Predictors of Motivation to Learn*, Phd Dissertation, Old Dominion University, UMI

Ülgen, G. (1994), “Başarı Beklentisi Önemli mi?”, *Eğitim ve Bilim*, 21-24.

Yakut, Ö. (2006), *Eğitim Yöneticilerinin Liderlik Davranışları ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi”, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Zel, U. (2001), *Yönetimde Kişilik ve Kişilik Özellikleri*, Ankara: Nobel Yayıncılık.